

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMİZ İSLAMOV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/37579)

Karar Tarihi: 3/10/2024

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Kübra ÇİFTÇİ
Başvurucu : Ramız ISLAMOĞ
Vekili : Av. Hükümdar HAMDİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ülkeye giriş yasağı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının, eğitim hakkının ve yerleşme hürriyetiyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2020 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca 14/1/2021 tarihinde başvurunun tedbir talebinin Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında kalmadığı değerlendirilmiştir.
5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Kazakistan vatandaşı olan başvuru 2010 yılında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesini kazanmış ve Türkiye'de ikamet etmeye başlamıştır. 2010 yılından 2018 yılına kadar Türkiye'de eğitim görmeye devam ettiğini belirten başvuru hakkında Bursa İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi), Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) Başkanlığının 17/10/2017 tarihli yazısına istinaden 4/12/2017 tarihinde "*millî güvenliğimiz aleyhine faaliyet*" konulu G-82 ülkeye giriş yasağı tahdit kaydı oluşturulmuştur.

10. Anayasa Mahkemesince yazılan müzekkere üzerine Göç İdaresinin sunduğu 10/6/2024 tarihli belgeye göre; başvuru söz konusu tahdit kaydı konulmadan önce -27/5/2017 tarihinde- uzun dönem ikamet izni başvuru yapmış ancak başvurusu Göç İdaresince reddedilmiştir. Ayrıca söz konusu belgede başvurunun sınır dışı kararına dayalı olarak 14/2/2018 tarihinde sınır dışı edildiği belirtilmiştir.

11. Başvurucunun sunduğu belgelere göre; başvuru, hakkındaki tahdit kaydı nedeniyle 8/2/2018 tarihinde Emniyet güçlerince yakalanmış ve hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyeliği suçundan yürütülen soruşturma kapsamında ifadesi alındıktan sonra serbest bırakılmıştır. 9/2/2018 tarihinde ise başvuru hakkında sınır dışı etme kararı alınmıştır. Başvurucunun 14/2/2018 tarihinde sınır dışı edilebilmesi için kurumlar arası gerekli yazışmalar yapılmış ve başvuru adına 14/2/2018 tarihli uçak bileti alınmıştır. Başvuru 14/2/2018 tarihinde Türkiye'den çıkış yapıp yapmadığına dair bilgi vermemektedir. Ancak şu an Türkiye'ye giriş yapamadığını belirtmektedir. Netice itibarıyla başvuru ya 14/2/2018 tarihinde ya da farklı bir tarihte Türkiye'den çıkış yapmıştır ve şu an Türkiye'ye giriş yapamamaktadır.

12. Başvuru, Göç İdaresinden söz konusu tahdit kaydının kaldırılmasını talep etmiştir. Bu talebinin reddedilmesi üzerine 2/1/2019 tarihinde Ankara 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Başvuru dava dilekçesinde; Tıp Fakültesi son sınıf öğrencisi olduğunu, okulunun bitmesine altı ay kaldığını, FETÖ/PDY ile hiçbir ilişkisinin olmadığını, hakkında yürütülen ceza soruşturması sonucunda takipsizlik kararı verildiğini belirterek tahdit kaydının kaldırılmasını talep etmiştir. Göç İdaresi, dava dilekçesine verdiği cevapta özetle başvuru hakkındaki tahdit kodunun MİT Başkanlığı tarafından gönderilen gizli ibareli yazı uyarınca konulduğunu, söz konusu yazının gerekli görülmesi halinde MİT Başkanlığından istenebileceğini belirtmiştir. Ayrıca başvurunun beyan ettiğinin aksine başvuru hakkında sadece G-82 tahdit kodu uygulandığını, sınır dışı etme kararı alınmadığını belirtmiştir. Başvurucunun öğrencilik sebebiyle aldığı ikamet izninin iptal edilmediğine dair bir bilgi sunulmamıştır.

13. Mahkeme; Anayasa'da ve uluslararası sözleşmelerde seyahat hürriyetinin sadece vatandaşa tanınan bir hak olduğunu, sadece vatandaşların yurda girme ve yurttan çıkma hakkının istisnalar haricinde sınırlanamayacağını, yabancıların ise yurda girme hakkının bulunduğu bir hüküm bulunmadığını, somut olayda tahdidin MİT Başkanlığının yazısına istinaden kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması amacıyla konulduğunu belirtilerek 4/12/2019 tarihinde davayı reddetmiştir.

14. Başvuru, anılan karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde, dava dilekçesindeki hususlara ek olarak 2/9/2019 tarihinde Türk vatandaşı L. İ.

ile evlendiğini, sınır dışı edildiği ülkeyle maddi ve manevi bağ kurduğunu ileri sürmüştür. İstinaf incelemesini yapan Bölge İdare Mahkemesi, Mahkemenin kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurunun istinaf başvurusunun reddine ve kararın onanmasına 19/10/2020 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

15. Başvurucu, nihai hükmü 16/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 8/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

16. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 9. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı sebebiyle Genel Müdürlükçe; idari para cezaları ve kamu alacakları sebebiyle ise valiliklerce yabancıların ülkeye kabulü ön izin şartına bağlanabilir."

17. 17/3/2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ü) bendi şöyledir:

" (1) Bu Yönetmelikte geçen;

...

ü) Ön izin şartı: Ülkeye giriş için Genel Müdürlükten alınması zorunlu olan izni,

...

ifade eder."

18. 6458 sayılı Kanun'un kısa ve uzun dönem ikamet izinlerinin iptal edilmesiyle ilgili olarak 7, 15, 32, 33 ve 45. maddelerinde öngörülen hükümlerin ilgili kısmı şöyledir:

" Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar

MADDE 7 – (1) Aşağıdaki yabancılar, Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir:

...

c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar

...

Vize verilmeyecek yabancılar

MADDE 15 – (1) Aşağıda belirtilen yabancılara vize verilmez:

...

c) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülenler

ç) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşıyanlar

...

Kısa dönem ikamet izninin şartları

MADDE 32 – (1) Kısa dönem ikamet izinlerinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

...

b) 7 nci madde kapsamına girmemek

...

Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 33 – (1) Aşağıdaki hâllerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

a) 32 nci maddede aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması

...

ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması

...

Uzun dönem ikamet izninin iptali

Madde 45 – (1) Uzun dönem ikamet izinleri;

a) Yabancı, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturması,

...

hâllerinde iptal edilir."

19. 6458 sayılı Kanun'un sınır dışı etmeyle ilgili olarak 53. ve 54. maddelerinde öngörülen hükümlerin ilgili kısmı şöyledir:

" Sınır dışı etme kararı

MADDE 53 – (1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

...

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıların rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde 54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.

Sınır dışı etme kararı alınacaklar

MADDE 54 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

...

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

...

f) İkamet izinleri iptal edilenler

... "

2. İlgili Yargı Kararları

20. Danıştay Onuncu Dairesinin 13/10/2015 tarihli ve E.2012/5665, K.2015/4303 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ABD vatandaşı olan davacı tarafından, yurda girişinin yasaklanmasına ve hakkında istizan kararı alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan dava sonucunda, Ankara 2. İdare Mahkemesince; davacı hakkında MİT Müsteşarlığınca yazılan 16.7.2010 tarihli yazıda, 2009 yılında ülkemize gelerek İnsan Hakları Derneği Diyarbakır şubesinde gönüllü olarak çalıştığı, Kongra-Gel (PKK) yanlısı şahıslarla irtibatının bulunduğu, KCK operasyonları, Demokratik Özerklik Projesi ve Kürtlere yönelik politikalar hakkında bilgi derlemeye çalıştığı, Türkiye ve Türk Silahlı Kuvvetleri aleyhinde yazdığı makalelerin Kürtçü internet sitelerinde yayımlandığı, bölge illeri hakkında bilgi toplayarak bu bilgileri Amerika'da bulunan bir kısım makamlara servis ettiğinin anlaşıldığı, örgüt çevresi kanalıyla kendisine Irak'ta yardım sağlayabilecek irtibatlar aradığı yönünde bilgiler istihbarı olunduğunun bildirilmesi üzerine 6.8.2010 tarih ve 140380 sayılı yazı ile, " İçişleri Bakanlığından sorulmadan ülkemize girişine izin verilmemesi" anlamına gelen istizan kararı alındığı ve tespiti halinde ülkemizden çıkışının sağlanması için Valiliklere talimat verildiği, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce de hakkında adli işlem yapılan yabancılardan olması nedeniyle 20.8.2010 tarihi itibarıyla Ç-114 tahdit koduyla 1 yıl süreli Türkiye'ye giriş yasağı kapsamına alındığı anlaşılan davacının ülke güvenliğini ihlal edebilecek faaliyetler içinde olduğunun anlaşılması karşısında, kamu düzeni ve güvenliğinin riske atılmaması amacıyla idareye tanınan takdir yetkisi kapsamında tesis edilen işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddi yolunda verilen kararın temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

...

Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden, temyiz isteminin reddi ile ..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (7) No.lu Ek Protokol

21. Sözleşme'ye ek (7) No.lu Protokol'ün "*Yabancıların sınır dışı edilmelerine ilişkin usulü güvenceler*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"1. Bir devletin ülkesinde kurallara uygun olarak ikamet eden bir yabancı, yasaya uygun şekilde verilmiş bir kararın uygulanması dışında sınır dışı edilemez ve bu durumda bir kimse,

a) sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler öne sürebilme,

b) durumunu yeniden inceletme,

c) yukarıdaki amaçlarla, yetkili bir merci önünde veya bu merci tarafından tayin edilecek biri ya da birileri önünde kendini temsil ettirme hakkını haiz olacaktır.

2. Sınır dışı edilmenin kamu düzeni yararı ya da ulusal güvenlik nedenleri açısından gerektiği hallerde, bir yabancı yukarıdaki 1. maddenin a, b ve c bentlerinde öngörülen haklarını kullanmadan sınır dışı edilebilir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatı

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ek (7) No.lu Protokol'ü onaylamış bir ülkede sınır dışı edilmeye karşı karşıya kalan bir yabancının protokolün 1. maddesindeki güvencelerden yararlanabilmesi için kurallara uygun olarak o ülkede ikamet etmesinin zorunlu olduğunu kararlarında vurgulamaktadır (*Ljatići/Makedonya* (Eski Yugoslavya Cumhuriyeti), B. No: 19017/16, 17/5/2018, § 32, *C.G. ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 1365/07, 24/4/2008, § 70). İkametin kurallara uygun olup olmadığı ilgili devletin mevzuatına göre belirlenir (*Sharma/Letonya*, B. No: 28026/05, 24/3/2016, § 73).

23. AİHM, sınır dışı etme talebinin veya dava dilekçesinin yabancıya tebliğ edilip edilmediği (*Lupsa/Romanya*, B. No: 10337/04, 8/6/2006, § 59), sınır dışı etme kararına yapılan itirazın esası hakkında bir denetim yapıp yapılmadığı (*Baltaji/Bulgaristan*, B. No: 12919/04, 12/7/2011, § 57), sınır dışı etme kararının dayandığı somut sebeplerin bildirilmemesi nedeniyle yabancının karara karşı gerekçelerini sunup sunamadığı gibi sorunların (*Ahmed/Bulgaristan*, B. No: 34621/03, 13/7/2010, § 53) ek (7) No.lu Protokol'deki usul güvenceleri kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

24. Ulusal güvenlik gerekçesiyle sınır dışı etme işlemi bağlamında, ulusal güvenliğe ilişkin tehdidin çeşitli ve öngörülemez niteliği dikkate alındığında kanunun öngörülebilen olduğunu kabul etmek için devletlerin bu sebebe dayanan bütün davranışları kanunlarında detaylı olarak listelemesi beklenemez (*Ljatići/Makedonya* (Eski Yugoslavya Cumhuriyeti), § 35).

25. *Muhammad ve Muhammad/Romanya* ([BD], B. No: 80982/12, 15/1/2020) kararında AİHM, sınır dışı etme kararını konu olan yargılamalarda yabancının karara dayanak olan somut unsurlardan haberdar olma, ayrıca ilgili bilgi ve belgelere erişim hakkı

olduğunu kabul etmiştir (*Muhammad ve Muhammad/Romanya*, §§ 126-129). Bununla birlikte bilgi ve belgelere erişim hakkına Sözleşmeciler devletlerin özellikle millî güvenlik kaygısıyla kendi mevzuatları uyarınca getirdikleri belirli ölçüdeki sınırlamaların anlaşılabilir olduğunu belirten AİHM, yabancıların usul güvenceleri kapsamında sahip olduğu kabul edilen haklarına konulan sınırlamaların güvenceleri etkisiz kılmayacak şekilde olması gerektiğini, bu bağlamda incelediği dosyalarda ilk önce sınırlamaların makul olup olmadığına dair inceleme yapan bağımsız makamın bir karar alıp almadığını, sonrasında ise sınırlama sebebiyle maruz bırakılan zorluğun dengeleyici unsurlarla telafi edilip edilmediğini denetlediğini söylemiştir (*Muhammad ve Muhammad/Romanya*, §§ 132, 133).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 3/10/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu 2/9/2019 tarihinde Türk vatandaşı L. İ. ile evlendiğini, evlendikten sonra bir kız çocuğu olduğunu, kızının hastalığı sebebiyle ameliyat geçirdiğini, halen sağlık sorunlarının devam ettiğini, ailesinin kendisine ihtiyacı olduğunu, Türkiye'ye giriş yapamaması nedeniyle aile bütünlüğünün bozulduğunu belirterek aile hayatının saygı ihlal edildiğinden yakınmıştır. Bakanlık görüşünde; konuyla ilgili insan hakları yargısı içtihadına atıfta bulunulmuş, yapılacak değerlendirmede içtihadın ve olayın somut koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Özel hayatın gizliliği*" kenar başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes ... aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. ... aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

29. Anayasa'nın "*Ailenin korunması ve çocuk hakları*" kenar başlıklı 41. maddesi şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır."

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

..."

30. Başvurucu hakkında 4/12/2017 tarihinde Türkiye'ye giriş yasağı konulmuştur. Başvurucu ise 2/9/2019 tarihinde Türk vatandaşı L. İ. ile evlenmiş ve sonrasında bir çocuk sahibi olmuştur. Bu durumda başvuru, söz konusu yasağın konulduğu tarihten yaklaşık iki yıl sonra evlenmiştir.

31. Anayasa Mahkemesi bir yabancının sınır dışı edilmesiyle bağlantılı olarak aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları incelerken söz konusu hakka yönelik müdahalenin varlığını tespitinde müdahalenin gerçekleştiği tarihte *mevcut aile hayatının* var olup olmadığını değerlendirmektedir (*Peri Kırık*, B. No: 2015/19795, 9/1/2019, §§ 32-35) Başvurucu, Türkiye'ye giriş yasağının tesis edildiği tarihten çok sonraki bir tarihte ve de bu yasağın farkında olarak evlenmiş; çocuk sahibi olmuştur. Dolayısıyla yasağın konulduğu tarih itibarıyla başvurunun *mevcut bir aile hayatı* olmadığından söz konusu yasak, aile hayatına bir müdahale olarak değerlendirilmemiştir. Öte yandan başvuru, aile birliğinin neden Türkiye'de sağlanması gerektiğine dair bir bilgi de vermemiştir.

32. Açıklanan gerekçeyle başvurunun aile hayatına saygı hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Eğitim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu; Tıp Fakültesi son sınıf öğrencisi olduğunu, okulunun bitmesine altı ay kala Türkiye'ye girişinin engellenmesi nedeniyle doktor olma hakkının elinden alındığını, son sınıf öğrencisi olması nedeniyle başka bir üniversiteye geçiş yapamadığını, FETÖ/PDY ile hiçbir ilişkisinin olmadığını, hakkında yürütülen ceza soruşturması sonucunda da takipsizlik kararı verildiğini belirterek eğitim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bakanlık görüşünde; konuyla ilgili insan hakları yargısı içtihadına atıfta bulunulmuş, yapılacak değerlendirmede içtihadın ve olayın somut koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

34. Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" kenar başlıklı 42. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tesbit edilir ve düzenlenir."

35. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında eğitim hakkının yükseköğrenim seviyesini de kapsadığına (*Hikmet Balabanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28) karar vermiştir.

36. Anayasa'nın 42. maddesinde vatandaş ve yabancı ayrımı gözetmeksizin herkesin eğitim hakkına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu itibarla yabancı kişilerin de Türk vatandaşları gibi eğitim hakkına sahip oldukları açıktır. Bununla birlikte yabancı bir kişinin eğitim hakkı ile ülkede kalma gerekliliği arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamaktadır. Söz konusu hak ile gereklilik birbirlerinden bağımsız iki unsur olup eğitim hakkına sahip olmak ülkede kalmak için başlı başına bir neden olarak ileri sürülemez. Başka bir ifadeyle yabancı statüsündeki bir kişinin Türkiye'de bir eğitim kurumunda öğrenci olması, eğitimi süresince Türkiye'den sınır dışı edilemeyeceği anlamı taşımamaktadır (*Abeer Ahmed Nasser Al Radaei*, B. No: 2018/15219, 16/11/2021, § 30).

37. Bu bağlamda Türkiye'de eğitim gören bir yabancının, meşru bir amaç doğrultusunda sınır dışı edilmesinin ya da ülkeye girişinin yasaklanmasının kişinin eğitim hakkına doğrudan bir müdahale oluşturduğu söylenemez (*Abeer Ahmed Nasser Al Radaei*, § 31).

38. Somut olayda başvurunun, hakkındaki tahdit kaydı nedeniyle Türkiye'ye giriş yapmadığı ve bu sebeple de lisans eğitimini tamamlayamadığı iddia edilmektedir. Türkiye'de belli bir süre yaşayan yabancıların burada aile hayatı kurması, çalışması ya da bir eğitim kurumuna devam etmesi gibi nedenler bu kişilerin artık bir sınırlamaya tabi tutulmadan Türkiye'de yaşayabilecekleri anlamına gelmez. Elbette ki Türkiye'de yaşamış bir yabancının bir yasaklama kararı nedeniyle Türkiye'ye giriş yapamaması pek çok anayasal hakkını etkileyebilir. Ancak ülkeye giriş yasağıyla devletin yöneldiği şey, kişinin burada çalışıp çalışmaması ya da eğitim görüp görmemesi değil kişinin ülkeye girişinin engellenmesidir. Dolayısıyla söz konusu giriş yasağı kişinin eğitim hakkına yönelmiş bir müdahale olarak görülemez (benzer değerlendirmeler için bkz. *Abeer Ahmed Nasser Al Radaei*, § 32). Diğer bir ifadeyle sınır dışı işlemi *sonucu* itibarıyla eğitim hakkını etkilenmiş olsa da söz konusu giriş yasağının eğitim hakkına yönelmiş bir müdahale olduğu kabul edilemez.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun eğitim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Sınır Dışı Etme İşlemlerindeki Usul Güvenceleri Kapsamında Yerleşme Hürriyetiyle Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

40. Başvurucu; FETÖ/PDY ile hiçbir ilişkisinin olmadığını, hakkında yürütülen ceza soruşturması sonucunda takipsizlik kararı verildiğini ancak bu durumun dikkate alınmadığını belirterek Türkiye girişinin engellenmesi nedeniyle seyahat özgürlüğünün ve Sözleşme'nin ek 7 No'lu Protokol'ün birinci maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

41. Bakanlık görüşünde; konuyla Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) bazı kararlarına atıfta bulunulmuş, yapılacak değerlendirmede bu kararların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

42. Anayasa'nın "*Yerleşme ve seyahat hürriyeti*" kenar başlıklı 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

(2) Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

...

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

...

(5) *Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.*"

43. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bir bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına girmesi yeterli olmayıp ayrıca Anayasa'da güvence altına alınmış olması da gerekir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

44. Yerleşme hürriyeti, Anayasa ile Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan hak ve hürriyetler kapsamında olmadığından başlı başına yerleşme hürriyeti ile ilgili yapılan başvurularda Anayasa Mahkemesince konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemezlik sonucuna varılmaktadır (*Servet Sancar*, B. No: 2013/2734, 20/4/2016, §§ 39-45).

45. Bununla birlikte ülkeden çıkarmaya dair işlemlerden doğan davaların bir medeni hak ve yükümlülüğe ilişkin olmaması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesindeki güvencelerden yabancıların yararlanamamasını sorun olarak kabul eden Sözleşme'ye taraf devletler -bazı yabancılara- sınır dışı edilmeye karşı koruma imkânı sunabilecek birtakım özel düzenlemeler ihdas etmek istemiştir (bkz. § 21). Bu fikir çerçevesinde hazırlanan ek (7) No.lu Protokol sınır dışı etme işlemlerinde bazı usul güvenceleri içermektedir (*Wisam Sulaiman Dawood Eaqadah* [GK], B. No: 2021/2831, 15/2/2023 § 64).

46. Ek (7) No.lu Protokol'ün "*Yabancıların sınır dışı edilmesinde usul güvenceleri*" kenar başlıklı 1. maddesinin ilk fıkrasında kurallara uygun olarak ülkede ikamet eden yabancıların ancak kanuna uygun şekilde alınmış bir karar uyarınca sınır dışı edilebileceği hükme bağlanmıştır. Bunun yanında protokol, hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya *a) sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler sunma, b) durumunu yeniden inceletme, c) bu amaçlarla, yetkili bir makam veya bu makam tarafından tayin edilen kişi veya kişiler huzurunda temsil edilme* şeklinde güvenceler sağlamaktadır. Söz konusu protokolün 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıların hangi durumlarda bu güvencelerden yararlanamayacağına ilişkin istisnaya yer verilmiştir. Buna göre bir yabancıların sınır dışı edilmesi kamu çıkarları açısından gerekliyse veya ulusal güvenlik nedenlerinden kaynaklanıyorsa bu kişi belirtilen usul güvencelerini kullanmadan önce sınır dışı edilebilecektir (*Wisam Sulaiman Dawood Eaqadah*, § 64).

47. 10/3/2016 tarihli ve 6684 sayılı 11 No.lu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 25/3/2016 tarihli ve 29664 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Protokol, Türkiye açısından 1/8/2016 tarihinden itibaren bağlayıcı hâle gelmiştir.

48. Buna göre sınır dışı edilmelerine karar verilen yabancıların ek (7) No.lu Protokol'de yer alan güvenceler kapsamındaki şikâyetlerine dair bireysel başvuruların Anayasa Mahkemesince incelenebilmesi için öncelikle bu usul güvencelerinin Anayasa'da da koruma altına alınmış olduğunun tespiti gerekir (*Wisam Sulaiman Dawood Eaqadah*, § 66).

49. Yukarıda belirtildiği üzere Anayasa'nın 23. maddesinde herkesin yerleşme ve seyahat hürriyetine sahip olduğu hüküm altına alınmıştır. Anayasa hükmünün açık lafzına

göre bu haklar vatandaş yabancı ayrımı yapılmaksızın ülkede bulunanların tamamı tarafından kullanılabilir. Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında genel sınırlama sebeplerine yer verilmiş, son fıkrasında ise vatandaşın sınır dışı edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre yabancıların sınır dışı edilmesi anayasal bağlamda yasaklanmamıştır. Sınır dışı etme konusunun bu madde altında düzenlenmesi bir yana fiilen ülkeden çıkma/ayrılma sonucunu doğuran sınır dışı etme işleminin -yerleşme imkânına sahip olduğu takdirde- o kişinin yerleşme hürriyetine müdahale/sınırlama oluşturacağı açıktır (*Wisam Sulaiman Dawood Eaquadah*, § 67).

50. Yabancılar açısından üzerinde durulması gereken bir diğer önemli husus Anayasa'nın 16. maddesidir. Burada temel hak ve özgürlüklerin yabancılar için vatandaşlardan farklı şekilde sınırlandırılacağı ifade edilmiş, bunun da uluslararası hukuka uygun olarak ancak kanunla yapılabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla yabancıların yerleşme hürriyeti belirtilen koşullarla Türk vatandaşlarından farklı şekilde sınırlandırılabilir. Bu durumun bir sonucu olarak kanun koyucunun takdirinde -ve yukarıda belirtilen koşullarla olmak üzere ülkedeki yabancıların tamamına yerleşme hürriyeti sağlanmayabilir. Diğer taraftan her somut olayın özelliğine ve yabacının hukuki durumuna göre yerleşme hürriyetine sahip olup olunmadığı değerlendirilebilir ise de bir yabancıya hukuka uygun şekilde yerleşme hürriyeti tanındığı kabul edilirse sınır dışı etme işlemiyle artık bu özgürlüğe müdahale edildiği konusunda tartışma olmayacaktır (*Wisam Sulaiman Dawood Eaquadah*, § 68).

51. Bir yabancının yerleşme hürriyetine sınır dışı etme gibi bir işlemle müdahale edildiğinde Anayasa'nın 40. maddesindeki etkili başvuru hakkı olarak ifade edilen haktan o yabancının faydalanması mümkün hâle gelir. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (*Y.T. [GK]*, B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; *Murat Haliç*, B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44). Anlaşıldığı üzere etkili başvuru hakkı, kişiye ihlal edildiği iddia edilen anayasal hakkına kavuşabilmesi için birtakım güvence ve çözümler sağlamaktadır (*Wisam Sulaiman Dawood Eaquadah*, § 69).

52. Ek (7) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancıya yetkili merci önünde temsil olunarak sınır dışı etme işleminin hukuka aykırılığına ilişkin gerekçeler öne sürebilme ve durumunu yeniden inceletme hakkı şeklinde birtakım usul güvenceleriyle koruma sağladığı görülmektedir. Bununla birlikte yerleşme hürriyeti tanınan bir yabancının bu hakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı çerçevesinde bu güvencelere anayasal düzeyde de sahip olduğunu kabul etmek gerekir. Dolayısıyla protokolde yer alan güvencelerin bu bağlamda Anayasa'da karşılığı bulunmaktadır. Bu nedenlerle protokolün 1. maddesinde yer alan güvencelerin ortak koruma alanında kaldığı değerlendirildiğinden sınır dışı edilen yabancıların bireysel başvuru yoluyla bu haklarını ileri sürebilmeleri mümkündür (*Wisam Sulaiman Dawood Eaquadah*, § 70).

53. Somut olayda başvuru bireysel başvuru formuna ek olarak sunduğu belgelerde hakkında sınır dışı kararı alındığını belirtmektedir. Göç İdaresi ise İdare Mahkemesine verdiği savunma dilekçesinde başvuru hakkında sadece tahdit kodu oluşturulduğunu, sınır dışı etme kararı alınmadığını ileri sürmüştür. Ancak Göç İdaresi, Anayasa Mahkemesince yazılan müzekkereye verdiği cevapta başvuru hakkında sınır dışı etme kararı alındığını belirtmiştir. Öte yandan başvuru, sınır dışı etme kararını değil

hakkındaki tahdit kodunun kaldırılmasına ilişkin dava sürecini bireysel başvuruya konu etmiştir. Başvurucu hakkındaki tahdit kodu, başvurucunun Türkiye'ye girişini engellemekte ve sınır dışı etme kararına benzer bir hukuki etki doğurmaktadır. Bu durumda başvurucunun sınır dışı etme işlemlerindeki usulü güvencelerden yararlanabileceği söylenebilir. Nitekim Anayasa Mahkemesi *Amanda Jolyn Krause ve diğerleri* kararında hakkındaki tahdit kodu nedeniyle Türkiye'ye girişi yapamayan başvuru sahipleri için de sınır dışı etme işlemlerindeki usulü güvencelerin uygulanması gerektiğine karar vermiştir (*Amanda Jolyn Krause ve diğerleri* [GK], B. No: 2019/40761, 15/2/2024, §§ 56, 57)

54. Ayrıca somut olayda idare ve yargı pratiğindeki belirsizlik nedeniyle G-82 tahdit kodu işlemine karşı dava yolunun tüketilmesi ya da ön izin talebinde bulunduktan sonra talebin reddi işlemine karşı dava yolunun tüketilmesi arasında hangisinin bireysel başvuru yönünden etkili başvuru sayılması gerektiğine ilişkin bir değerlendirme yapılması da bu aşamada mümkün görünmemektedir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Amanda Jolyn Krause ve diğerleri*, §§ 56, 57)

55. Bu durumda eldeki uyuşmazlıkta sınır dışı etme işlemlerindeki usulü güvencelerin uygulanıp uygulanamayacağının tespit edilmesi için öncelikle başvurucunun *hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancı* statüsünde olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Başvurucu, başvuruya konu yargılamada sunduğu dava dilekçesinde 2010 yılında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesini kazandığını ve Türkiye'de ikamet etmeye başladığını belirtmiştir. Göç İdaresi, başvurucunun söz konusu tahdit kaydı konulmadan yaklaşık altı ay önce -27/5/2017 tarihinde- uzun dönem ikamet izni başvurusu yaptığını ancak bu başvurusunun Göç İdaresince reddedildiğini bildirmiştir. Bu durumda başvurucunun pasaportuna tahdit kaydı konulduğu 4/12/2017 tarihinde geçerli bir ikamet izni bulunmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun *hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancı* statüsünde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan başvurucunun söz konusu tarihte hukuka uygun şekilde ikamet izni bulunduğu yönünde bir iddiası veya bunu destekleyen bir bilgi ya da belge sunması da söz konusu değildir.

56. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatları uyarınca yerleşme ve seyahat hürriyeti, Anayasa ve Sözleşme ile Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanına girmeyip Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dışındadır (benzer yöndeki kararlar için bkz. *Fevzi Doğaner*, B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; *Mehmet Takımsu*, B. No: 2016/63712, 7/11/2013, §§ 78-80). Eldeki başvuru yönünden de Anayasa Mahkemesinin belirtilen kararlarında varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

57. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün birinci maddesinin Anayasa'daki karşılığı olarak kabul edilen yabancıların sınır dışı edilmelerindeki usul güvenceleri kapsamında yerleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasının *konu bakımından yetkisizlik nedeniyle* kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2020/37579

Karar Tarihi : 3/10/2024

B. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yerleşme hürriyetiyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 3/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.